

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการจัดการของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นสรุปผลการศึกษา และส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาจำนวน 4 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ 2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ 3) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ และ 4) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ โดยมีโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือจำนวน 15 ตัวอย่าง มาเป็นตัวแทนของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้ดูแลโรงสีข้าว รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีของสหกรณ์การเกษตรในปี 2555 หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) ลักษณะทั่วไปโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ

โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่เป็น โรงสีข้าวที่มีกำลังการผลิตอยู่ในขนาดกลาง และเป็นโรงสีข้าวที่ใช้ไฟฟ้า โรงสีข้าวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนบางแห่งจะมีการรับซื้อทั้งข้าวเปลือกข้าวเจ้าและข้าวเปลือกข้าวเหนียว แต่ในภาคเหนือตอนล่างซื้อเฉพาะข้าวเปลือกข้าวเจ้า ลักษณะของข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำมาขายแบ่งออกเป็นสองแบบคือ ข้าวเปลือกที่แห้งแล้วและข้าวเปลือกแบบดิบ แต่บางโรงสีซื้อเฉพาะข้าวเปลือกที่แห้งแล้วเท่านั้น สำหรับการดำเนินงานของโรงสีข้าวอยู่ภายใต้การดูแลของสหกรณ์การเกษตร เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของโรงสีข้าวจึงมีทั้งที่เป็นลูกจ้างประจำและจ้างเป็นแบบรายวัน จำนวนพนักงานโดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 10 คน โดยแต่ละแห่งก็

จะมีหัวหน้าผู้ดูแล โดยผู้ดูแลโรงสีข้าวมีระดับการศึกษาตั้งระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับโรงสีข้าวมาก่อน

กระบวนการสีข้าวของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรนั้นเริ่มจากการรับซื้อข้าวจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรในพื้นที่ บางครั้งหากปริมาณข้าวเปลือกไม่เพียงพอที่จะออกไปรับซื้อข้าวเปลือกอาจจะเป็นต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด เมื่อได้ข้าวเปลือกมาแล้วก็ลดความชื้นให้เหลือไม่เกินร้อยละ 14.5 อาจจะเป็นการตากบนลานตากหรือจะเป็นการอบ ขึ้นอยู่กับโรงสีข้าวมีเครื่องอบข้าวหรือไม่ จากนั้นก็เก็บรักษาเพื่อรอการสี ถ้าเป็นข้าวเปลือกข้าวเหนียวสามารถสีได้เลย แต่ข้าวเปลือกข้าวเจ้าต้องเก็บไว้ก่อนอย่างน้อย 3 เดือนถึงสามารถนำมาสี ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้แต่ละโรงสีมีเทคนิคที่ต่างกันไปจะส่งผลต่อคุณภาพของข้าวเปลือก และเช่นเดียวกับเทคนิคและวิธีการในการสีข้าวของแต่ละโรงสีก็จะขึ้นอยู่กับผู้ดูแลโรงสีข้าว การสีข้าวของโรงสีข้าวจะไม่ได้สีแบบเต็มกำลัง การสีข้าวส่วนใหญ่ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ร้านค้า พ่อค้ารับเหมา จะมีบางแห่งที่สีแล้วขายให้กับบริษัท โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีการดำเนินธุรกิจอื่นไปพร้อมกับการแปรรูปข้าวเปลือก ได้แก่ ธุรกิจรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง ข้าวโพดหวาน ถั่วเหลือง ถั่วเขียว เป็นต้น และยังมีธุรกิจการแปรรูปลำไย หรือลำไยอบแห้ง

2) ต้นทุนการสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ

การวิเคราะห์ต้นทุนการสีข้าวของโรงสีข้าวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามกำลังการผลิตของโรงสีข้าว คือขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการวิเคราะห์ พบว่าโรงสีข้าวที่มีต้นทุนการสีข้าวสูงที่สุดคือโรงสีข้าวขนาดเล็ก มีมูลค่า 18,901 บาทต่อตัน รองลงมาคือโรงสีขนาดกลาง เท่ากับ 18,901 บาทต่อตัน และขนาดใหญ่ที่มีต้นทุนการผลิต 16,856 บาทต่อตัน หากพิจารณารายละเอียดในการผลิตโรงสีข้าวขนาดเล็กมีต้นทุนในส่วนของการดำเนินการมากที่สุด คือร้อยละ 20.39 โดยขนาดกลาง ร้อยละ 14.3 และขนาดใหญ่ ร้อยละ 12.35 สำหรับโรงสีข้าวที่มีรายได้มากที่สุด คือโรงสีข้าวขนาดเล็ก เท่ากับ 18,380 บาท รองลงมาคือขนาดกลาง เท่ากับ 18,314 บาทต่อตัน และและขนาดใหญ่ 17,683 บาทต่อตัน เมื่อพิจารณา รายได้สุทธิแล้วโรงสีข้าวขนาดใหญ่มีกำไรมากที่สุด 827 บาทต่อตัน รองลงมาโรงสีขนาดกลาง 129 บาทต่อตัน ส่วนโรงสีขนาดเล็กมีผลตอบแทนติดลบคือขาดทุนตันละ 521 บาท ดังจะเห็นได้ว่าผลตอบแทนที่โรงสีข้าวได้รับจากธุรกิจการสีข้าวมีจำนวนที่น้อย แต่ด้วยเหตุผลที่โรงสีข้าวของสหกรณ์ยังคงต้องดำเนินการต่อเพราะเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรสมาชิกในด้านการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรสมาชิก ดังนั้นบางโรงสีข้าวจึงมีกำเนินธุรกิจอื่นควบคู่กับการสีข้าว ได้แก่ ธุรกิจการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับสหกรณ์ฯ และธุรกิจการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้โรงสีข้าวมีรายรับจากธุรกิจอื่น ซึ่งเป็นทั้งการช่วยเหลือเกษตรกร

สมาชิกและการลดความเสี่ยงในการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจสีข้าวเพียงอย่างเดียว แต่ถึงแม้ธุรกิจการสีข้าวเป็นเพียงธุรกิจหนึ่งของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตร แต่ถ้าหากการสีข้าวมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำ โอกาสที่โรงสีข้าวจะมีกำไรจากการจำหน่ายผลผลิตในมูลค่าที่สูงขึ้น และหากมีการพัฒนาการสีข้าวให้ได้ปริมาณข้าวต้นปริมาณมากขึ้นก็จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับโรงสีข้าวด้วย จึงนำไปสู่การศึกษาประสิทธิภาพในการสีข้าวของโรงสีของสหกรณ์

3) ประสิทธิภาพการสีข้าวของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ

การศึกษาประสิทธิภาพในการสีข้าวของโรงสีข้าวของสหกรณ์ วิเคราะห์ด้วยวิธีการเส้นท่อนุ้ม (DEA) ที่มีปริมาณข้าวต้นเป็นตัวแปรผลผลิต (กิโลกรัม) และตัวแปรปัจจัยการผลิตประกอบด้วย ปริมาณข้าวเปลือก (กิโลกรัม) จำนวนแรงงาน (คน) และค่าเสื่อมราคา (บาท) ผลการศึกษาพบว่า โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรมีคะแนนประสิทธิภาพเท่ากับ 0.942 ซึ่งเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับสูงมาก โรงสีข้าวที่มีประสิทธิภาพเต็มที่จำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 33.33) สำหรับโรงสีข้าวที่ยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ มีแนวทางในการปรับปรุงเพื่อให้โรงสีข้าวมีการสีข้าวที่มีประสิทธิภาพเต็มที่ ทำได้โดยควรเทียบกับโรงสีข้าวที่มีประสิทธิภาพในการสีข้าว แนวทางการปรับปรุงคือสีข้าวให้ได้ปริมาณข้าวต้นเพิ่มขึ้น เฉลี่ย 30 กิโลกรัมต่อตัน สำหรับค่าประสิทธิภาพต่อขนาด (SE) พบว่าโรงสีข้าวที่มีการผลิตเหมาะสมกับขนาดและมีผลตอบแทนต่อขนาดด้วยอัตราคงที่ (CRS) จำนวน 4 ตัวอย่าง (ร้อยละ 26.67) และโรงสีข้าวที่มีการผลิตที่ไม่เหมาะสมต่อขนาด คือโรงสีข้าวที่มีผลตอบแทนต่อขนาดเพิ่มขึ้น (IRS) จำนวน 6 ตัวอย่าง (ร้อยละ 40) และโรงสีข้าวที่มีผลตอบแทนต่อขนาดลดลง (DRS) จำนวน 5 ตัวอย่าง (ร้อยละ 33.33)

4) ประสิทธิภาพการจัดการของโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ

โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่นอกจากการมีดำเนินธุรกิจการสีข้าวแล้วยังมีการดำเนินธุรกิจอื่นไปพร้อมกัน เช่น ธุรกิจการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร และธุรกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (อบถั่ว) ซึ่งการดำเนินงานโดยรวมแล้วอยู่ภายใต้การจัดการของโรงสีข้าว ดังนั้นโรงสีข้าวจึงต้องมีการจัดการธุรกิจของโรงสีข้าวไปพร้อมกัน จึงได้ทำการศึกษาว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับไหน สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการของโรงสีข้าว มีตัวแปรตามเป็นรายได้ทั้งหมดของโรงสีข้าว และตัวแปรผลผลิต ประกอบไปด้วย ต้นทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต ต้นทุนการดำเนินงาน ค่าเสื่อมราคา และต้นทุนด้านบุคลากร โดยตัวแปรเหล่านี้มีหน่วยเป็นบาท ผลการวิเคราะห์พบว่าคะแนนประสิทธิภาพเฉลี่ยเท่ากับ 0.989 ซึ่งเป็นคะแนนที่สูงมาก หมายความว่าโรงสีข้าวมีการจัดการที่ดี แต่ยังมีบางแห่งที่มีการจัดการได้ยังไม่เต็มที่ สำหรับโรงสีข้าวที่มีประสิทธิภาพการจัดการจำนวน 10 แห่ง (ร้อยละ 66.67) และโรงสีข้าวที่มี

คะแนนประสิทธิผลน้อยกว่า 1 จำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 33.33) นั้นต้องมีพยายามปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเต็มที่ แนวทางในการปรับปรุงคือการเพิ่มรายได้จากการทำธุรกิจของโรงสีข้าวให้มากขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 3.37 ของรายได้จริง ส่วนการวิเคราะห์หาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการพบว่า การดำเนินงานของโรงสีข้าวทั้งสองกลุ่มไม่มีการจัดการในหัวข้อใดที่สามารถระบุได้ชัดเจนว่ามีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่มีประสิทธิภาพการจัดการเต็มที่และกลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะ

1) ปัจจัยหลักในการทำธุรกิจโรงสีข้าวคือคุณภาพของข้าวเปลือก หากข้าวเปลือกมีคุณภาพสูงเมื่อนำไปสีจะได้ข้าวสารในปริมาณสูงไปด้วย ดังจะเห็นได้จากโรงสีข้าวที่มีปัญหาข้าวเปลือกเสื่อมคุณภาพ เมื่อนำไปแปรรูปก็ทำให้ได้ข้าวสารที่มีคุณภาพต่ำด้วย ซึ่งส่งผลรายได้ด้วย ดังนั้นโรงสีข้าวจึงควรใส่ใจในเรื่องของคุณภาพข้าวเปลือกตั้งแต่การซื้อจากเกษตรกร รวมไปถึงการดูแลข้าวเปลือกในช่วงระหว่างการรอสีด้วย

2) โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรมีคะแนนประสิทธิภาพทั้งในด้านการสีข้าวและการจัดการอยู่ในระดับที่สูง จึงแสดงให้เห็นว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์มีการสามารถในการสีข้าวและการจัดการธุรกิจ และจากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าโรงสีข้าวสหกรณ์สามารถที่จะพัฒนาการสีข้าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้หากมีการปรับปรุงการสีข้าวให้ได้ปริมาณข้าวต้นเพิ่มขึ้น

3) การศึกษาครั้งนี้มีจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาน้อย คือ 15 ตัวอย่าง ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นการเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มเล็กๆ อาจไม่ครอบคลุมโรงสีข้าวทั้งหมดในภาคเหนือของประเทศไทย และปัญหานี้ยังส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการศึกษาบางหัวข้อ นั่นคือ การหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ